

Přirozeně, že vějíř filmů, které jsem tu uvedl, značně překračuje koncepci toho, čemu říkáme "film pravda". Tento pojem zahrnuje, podobně jako "nová vlna", všechno možné a musíme se tu proto pokusit o jeho bližší definici, které bychom se na-
dále přidržovali. Řekněme nejprve záporně, že "film pravda" je to, co bychom mohli nazvat antipodívanou, závěšením dramatur-
gie tradičního divadelního typu: je to život zachycený bezpro-
středně, pravda jako cíl i jako prostředek, což v sobě nijak
nezahrnuje neosobní objektivismus (kamera, ani v ruce dokumen-
taristy, není nikdy jen prostým automatickým mechanismem), avšak
rozumí se tím více než kdykoliv jinde smysl pro rozbor a vlast-
ní úsudek u tvůrce (při natáčení i při konečném sestřihu je po-
necháno široké volné pole improvizaci a všemu nečekanému).

Mám-li se vyslovit přesněji, jsou charakteristické rysy
metody "film pravda" tyto:

- ① aktivní přítomnost kamery: není tu snaha zastírat její
přítomnost ani těm, kteří jsou filmováni, ani divákům
(příklad film Clarkové "Spojení"); je tu především snaha
vytvořit přímý kontakt mezi předmětem a kamerou (tedy ta-
ké divákem);
- ② práce s "živým" materiálem: velké místo se ponechává im-
provizaci, vynoření nečekaného, vyvolávání bezprostřed-
ních reakcí, popřípadě jsou rekonstruovány ony události,

které nebylo možno zachytit autenticky (například stáv-
ka horníků v belgické Borinagi, jak to kdysi učinil ve
svém stejnojmenném dokumentu Joris Ivens);

- ③ "oddramatizování": cílem není na počátku vyprávět pří-
běh; je prostě natáčen výřez ze života, tak jak se prá-
vě jeví se svými silnými i slabými okamžiky;
- ④ odmítání práce v ateliéru a odmítání technik, které jsou
s touto prací spojené: umělé osvětlení, postsynchron, li-
čení, opakování snímání téhož záběru atd.;
- ⑤ neprofesionální herci: lidé hrají sami sebe (tak jak to
kdosi jednou napsal: Osoba, která je nejzpůsobilejší k
tomu, aby se hrála roli Číňana, je zase jen Číňan...).

Je jisté, že s těmito charakteristickými rysy se setká-
váme ve větší či menší míře v různých typech filmové tvorby,
jaké jsou již dlouho známé z praxe: v aktualitách, v televizi,
v klasických dokumentárních filmech, v neorealismu (italském
či jiném) a v jedné části "stylu nové vlny", který je již po
několik let velkou módou.

Na základě těchto charakteristických rysů se mi jeví zá-
sadní cíl metody "film pravda" asi takto: dosáhnout pravdivosti
a objektivnosti prostředky oné metody, která je zároveň aktivní
i subjektivní. To znamená: zavrhnout objektivismus ve prospěch
aktivního a otevřeného hledání pravdy překonáním vnějšího a
bezprostředního zdání živých bytostí a věcí směrem k subtilněj-
ší a hlubší pravdě; jde o to "strhnout masky", tím že pronikne-
me přímo do života lidí (například formou "psychodramatu"), obna-
žením skutečné pravdy (dialektickou metodou, neboť pravda se
mění v pohledu kamery); objektivita je cílem (výsledný dokument
má být objektivní), a ne prostředkem (filmař nemá být objektiv-
ní v obvyklém slova smyslu, nýbrž aktivní, útočný, popřípadě
také indiskrétní). Tím není řečeno, že dosažení konečného cíle
ospravedlňuje užití jakýchkoliv prostředků, neboť poctivost fil-